

M. Jan Hus v ideologii Komunistické strany Československa ve světle díla Zdeňka Nejedlého a archivních dokumentů

Martin Weis

Historik Václav Vaško, který ve svých publikacích poukazuje na nezákonné praktiky zločinného komunistického systému vůči katolické církvi, konstatuje, že parlamentní volby v Československu v roce 1946 potvrdily Komunistické straně Československa jako nejsilnější politické straně její přednostní pozici ve státě. Následně propukla vládní krize, která v únoru roku 1948 vyústila v demisi většiny nekomunistických ministrů. Prezident Beneš podlehl nátlaku a dne 25. února přijal demisi odstoupivších ministrů a dle Gottwaldova návrhu jmenoval vládu tzv. „obrozené“ národní fronty. Komunistický režim se poté snažil v Československu o ovládnutí křesťanských církví. Činil tak v prvé řadě za pomoci mocenských prostředků – šlo nejenom o zabavení hospodářské základny církví, ale také i o znemožnění adekvátní reakce církví na společenské změny v Československu, postupné odstranění mnohých představitelů církví a jejich internování či uvěznění v důsledku zinscenovaných politických procesů.¹

Kromě mocenských a administrativních kroků vůči církvím bylo použito i propagandistického ideologického boje včetně zneužití historických postav českých národních dějin komunistickou ideologií. V souvislosti s připomínkou 1150 let od příchodu Cyrila a Metoděje na Moravu jsme se v jiné své stati již zabírali postavami a dílem „bratří ze Soluně“ ze všech možných úhlů pohledu. Nechyběly ani zmínky o zneužití těchto postav velikánů národních i evropských dějin ke komunistické propagandě tzv. „světového mírového soužití“ a vzniku kolaborantského

¹ Srov. Václav VAŠKO, *Neumlčená: Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce*, sv. 1, Praha: Zvon, 1990, s. 243–245. Dále možno konzultovat Václav VAŠKO, *Dům na skále 1, Církev zkoušená: 1945 – začátek 1950*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. K problematice politického katolicismu možno směle doporučit velmi zasvěcenou monografii: Petr FIALA a kol., *Český politický katolicismus 1848–2005*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008.

kněžského hnutí.² Dědictví soluňských bratří a velehradská idea byly zneužívány v různých provoláních Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva při různých výročích a jubileích, ve kterých se hovořilo neustále o skutečnosti, jak státu a režimu loajální duchovní chtějí střežit a pěstovat víru svých otců jako vzácný poklad, který zdědil náš lid po předcích, a že zůstanou věrni lidu, národu a víře při budování nového šťastného života v naší socialistické zemi. Snad asi nejlépe to vyjadřuje závěrečný úryvek z úvahy nepodepsaného autora *Víra a vlastenectví*, ve kterém se doslova uvádí, že po příkladu svatých Cyrila a Metoděje musí i dnešní kněz spojit svou víru s vlastenectvím:

Také dnešní kněz se nesmí spokojit abstraktními úvahami, musí dovést vyhledat to, co potřebuje dnes jeho lid nejvíce, a to je socialistické budování jako konkrétní náplň přikázání lásky k bližnímu.³

Jelikož to, co bylo výše řečeno, platí nejmarkantněji ve vztahu komunistického režimu k postavě českého reformátora M. Jana Husa, rozhodli jsme se svůj příspěvek věnovat problematice zneužití jeho postavy k ideologickému boji komunistické strany.⁴

1. MISTR JAN HUS VE VÍRU IDEOLOGÍÍ

Mistr Jan Hus se dostává do pozornosti moderního historického bádání v druhé polovině 18. století. Za jakéhosi průkopníka „moderní husitologie“ můžeme považovat například Františka Martina Pelcla.

² Srov. Martin WEIS, „Ideologické zneužití odkazu svatých Cyrila a Metoděje komunistickým režimem v padesátých letech 20. století ve světle archivních materiálů jihočeského regionu na příkladu ‚akce Velehrad‘,“ in Anton KONEČNÝ (ed.), *Cyrilometodská tradícia v cirkevnej, kultúrnej a spoločenskej oblasti*, Košice: Teologická fakulta v Košiciach, Ekumenické spoločenstvo v Košiciach, Mesto Košice, 2013, s. 73–80.

³ „Víra a vlastenectví,“ in *Věstník katolického duchovenstva* 12 (1950): 12.

⁴ Problematice postavy M. Jana Husa je věnováno velké množství odborné i popularizační literatury jak domácí, tak i zahraniční provenience a jen její výčet by vydal na velmi rozsáhlé pojednání. Jelikož v tomto příspěvku se jedná pouze o sondu do problematiky zneužití postavy M. Jana Husa komunistickým režimem, předkládáme v tomto textu v citačním aparátu jen výběr z literatury. Kritériem pro tento výběr bylo, zda autor ve svém díle se dotýká, či nedotýká námi zkoumané problematiky zneužívání postavy M. Jana Husa komunistickým režimem. Více viz poznámka č. 26, ve které zmiňuji texty Ctíraďa Pospíšila a Františka Šmahela.

Osvícenské dějepisectví vidí v Husovi eticky i duchovně inspirativní osobnost, jež svým zápasem započala cestu emancipace jednotlivce k věku rozumu.

Výsledky tohoto bádání se pak staly předpokladem pro to, aby se postava Mistra Jana Husa ocitla ve víru ideologií 19. století, zejména českého nacionalismu. Nemusíme nikterak zdůrazňovat, že proslulý nestor českého dějepisectví František Palacký učinil z bádání o Husovi samotný střed své filosofie dějin, ve které vnímá období husitství jako vrchol naší národní historie.⁵

Vědecky solidní pojetí Husa a husitství u Jaroslava Golla, historiků jeho školy a u T. G. Masaryka se v mnohém bohužel stala podkladem pro poválečné vnímání postavy Jana Husa a jeho zneužívání nastupující komunistickou mocí.⁶ Zejména za pomoci historických románů Aloise Jiráska, patřičně doplněných výklady Zdeňka Nejedlého, mělo být konstituováno „nové historické povědomí českého národa.“ Vrcholem českých dějin byla postava M. Jana Husa. Tato koncepce národní historie měla svým způsobem zdůvodnit nástup totalitní komunistické ideologie jako jakýsi přirozený historický vývoj a de facto navázání na odkaz zmíněného velikána naší historie. Komunistická ideologie v padesátých letech 20. století zdůrazňovala, že tak jako na počátku 20. století správný vlastenecký Čech musel být de facto ctitel M. Jana Husa a nepřítel všeho katolického, tak na prahu nové komunistické éry správný Čech a vlastenec musí v duchu komunistické ideologie usilovat o spravedlivý – rozuměj komunistický – světový řád. Zde se ve skutečnosti navazuje na proslulou řeč T. G. Masaryka, již pronesl 17. července 1910 na Kozím Hrádku, kde v závěru vyzývá posluchačstvo, aby v sobě „překonali Řím“:

Nekážu, že se máme státi českými bratry, husity, že máme jíti nazpět, ne vpřed, ale směr který byl zahájen naší reformací, ten se musí zachovat. To znamená ovšem odpoutati se od Říma, ale duchovně, a doopravdy nejen podle jména překonati Řím v sobě každý z nás musí.⁷

⁵ Srov. Jaroslav HRDLIČKA, *Hus a husitství v díle Vlastimila Kybala*, Brno: L. Marek, 1999, s. 7–26.

⁶ Nutno zde poznamenat, že sám Zdeněk Nejedlý patřil do generace historiků Gollovy školy a že ve známém „sporu o smysl českých dějin“ zastával spíše příklon ke Gollovi a Pekařovi. Sám jako historik ve svém vědeckém přístupu k dějinám zastával pozitivistickou metodu.

⁷ Tomáš G. MASARYK, *M. Jan Hus a česká reformace*, Tábor, 1910, s. 23–24.

Tábor dle komunistických ideologů byl vlastně jakousi prakolébkou komunismu. Zdeněk Nejedlý doslova o husitském Táboře uvádí:

Tábor byl tudíž zcela zvláštní a velké dílo revoluce. Dílo jednoduché, jak dovo-
lovala tehdejší doba, a proto nenapodobitelné. Ale jeho principy jsou i dnes živé.
Setkáváme se s nimi i dnes, a právě ve vrcholném díle dnešní revoluce, v SSSR. Na
stupni neskonale vyšším, ale v jádře i zde je cíl podobný, sespolečenštit majetek,
kulturu a tím i odstranit nerovnost a kořistění jednoho druhými.⁸

Komunistický ministr Zdeněk Nejedlý povýšil husitské romány Alois-
se Jiráska na úroveň historické vědy. Přitom je nutno mít na paměti, že ty
obrazy katolické církve a další náboženské motivy, které se ocitly v roz-
poru s oficiální komunistickou ideologií, byly odstraněny i u samotné
postavy M. Jana Husa, na které se komunistická ideologie snažila zastřít
obraz duchovního, opírajícího se o Bibli, kterémužto tématu věnuji ná-
sledující část této studie.⁹

Závěrem tohoto prvního bodu uvádím ještě, že dalším pozoruhod-
ným dokumentem přibližující zneužití postavy M. Jana Husa je mono-
grafie Milana Machovce *Bude katolická církev rehabilitovat Mistra Jana Hu-
sa?*,¹⁰ která je reakcí na knihu belgického benediktina Paula de Vooghta
L'hérésie de Jean Huss.¹¹

2. ZDENĚK NEJEDLÝ JAKO IDEOLOG KOMUNISTICKÉ STRANY

V této podkapitole předkládané studie nehodláme přiblížit celý od-
borný životopis Zdeňka Nejedlého¹² a zaměříme svou pozornost před-
nostně na dílo, které se váže k postavě M. Jana Husa a demonstruje ide-
ologické zneužití této postavy komunistickým režimem. Připomínáme
pouze, že v období tzv. první republiky se názorově Zdeněk Nejedlý

⁸ Zdeněk NEJEDLÝ, *Hus a naše doba*, Praha: Svoboda, 1946, s. 45.

⁹ Srov. Zdeněk NEJEDLÝ, *Komunisté – dědici velikých tradic českého národa*, Praha: Českoslo-
venský spisovatel, 1953.

¹⁰ Srov. Milan MACHOVEC, *Bude katolická církev rehabilitovat Jana Husa?*, Praha: SNPL, 1963.

¹¹ Srov. Paul de VOOGHT, *L'hérésie de Jean Huss*, Louvain: Nauwelaerts, 1960.

¹² Zájemce o podrobný životopis Zdeňka Nejedlého lze odkázat na velice solidní a ob-
jemnou monografii čítající více než 500 stran – srov. Jiří KŘEŠŤAN, *Zdeněk Nejedlý: politik
a vědec v osamění*, Praha: Paseka, 2012, nebo František KUTNAR, *Přehledné dějiny českého
a slovenského dějepisectví od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*,
Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997.

kloní k sociálně demokratické levici, po roce 1929 se přiklání ke komunistické straně a že období druhé světové války prožil Zdeněk Nejedlý v emigraci v Moskvě, kde patřil do okruhu přátel Klementa Gottwalda. Po návratu do vlasti nastává jeho „kariérní vzestup“, když se stal ministrem tzv. košické vlády. Tehdy také vznikají jeho dvě stěžejní ideologická díla věnovaná postavě M. Jana Husa, která byla stále a stále vydávána ve velkých nákladech a která nesměla chybět v knihovničce žádného ideologického tajemníka komunistické strany všech úrovní stranických struktur a po únoru 1948 v kabinetu žádného učitele dějepisu.

Prvním dílem je pojednání *Hus a naše doba*, které sice spatřilo v prvním vydání světlo světa roku 1919, ale patřičně upravené a doplněné bylo vydáno v roce 1946.¹³ Již v úvodu svého pojednání Zdeněk Nejedlý konstatuje nutnost nového pojetí postavy M. Jana Husa:

Dnes jistě zvláště cítíme, že Husův kult u nás od staletí pěstovaný, pod vlivem dnešních poměrů třeba uvést na podstatně nové cesty. Jako Husova osobnost sama a její význam podléhají změnám, tak ovšem i jeho kult i ten, jako věci samy se vyvíjejí po zákonu dialektického vývoje. A proto, jako si minulé doby našly svůj způsob pojmání Husa a jeho kultu, tak musíme si jej nalézt dnes i my.¹⁴

Jak to chce autor učinit? Proti „změšťačtělému Husovi“ chce postavit Husa pravého, nefalšovaného, živého a dnešního, což ale není v jeho podání úkolem „akademické historie, neboť ta se naprosto nehodí k oslavování a vzpomínání minulosti námi živými“.¹⁵ Po nutném úvodu věnuje Zdeněk Nejedlý pozornost době M. Jana Husa. Nejdříve zdůrazňuje, že církev nebyla organizace náboženská, ale centrální moc světská a jen její formy byly „zdánlivě náboženské“ a přirovnává církev k antické říši římské. Poté předkládá čtenáři další tezi, a to že v církvi se náboženský život vyskytoval velice málo anebo vůbec ne. Podle Nejedlého náboženský život byl výsadou sektářů. Nejedlý dokonce popírá, že by se v církvi pěstovala teologická věda:

Ani teologie, věda o náboženství v ní mnoho nekvete, daleko však více církevní právo, to jest nauka o právu církve na ovládání světa. A i spory mezi theology jsou více než spory o hodnoty náboženské, spory o hodnoty právní moci církve.¹⁶

¹³ Srov. NEJEDLÝ, *Hus a naše doba*.

¹⁴ Tamtéž, s. 5.

¹⁵ Tamtéž, s. 7.

¹⁶ Tamtéž, s. 11.

Následují pak obvyklé teze o hospodářské síle církve, z čehož pramenila, jak jinak, všeobecná zkaženost církve, rozmařilost duchovenstva a podobně. Poté následuje pojednání o tzv. odboji proti církvi, který Nejedlý vidí již v sektách valdenských, albigenkých apod. Žebravé řády měly pouze oklamat touhu lidí po ideálu chudé církve:

Záhy se ukázalo, že to byl nikoliv nový sociální ideál, jenž ovládal tyto řády, nýbrž naopak snaha honosit se touto okázalou chudobou před lidem a čelit tak nebezpečí sekt. Ne náhodou proto jsou to právě tyto řády, které bojují proti úchylným názorům lidu. Hlavní doménou dominikánů jest pak inkvizice, nejbojovnější nástroj církve...¹⁷

Následuje pak stěžejní kapitola Nejedlého pojednání, nazvaná příznačně „Husův odboj“. Aby lépe vynikly zásluhy Husova „sociálního boje za nové lepší zítřky“, nejdříve v této části svého pojednání podrobil zdrcující kritice císaře Karla IV., jehož epochu označil za zlatou dobu klerikalismu. Následně vykreslil obraz M. Jana Husa jako „nového odbojníka, jakého dosud středověk nepoznal“:

Hus není pošmourný kacír prvního křesťanství, ani tichý sektář středověký, ani učený reformátor katedrový. Hus je již první novověký revolucionář (...) Je směšné, činí-li se dnes pokus dělat z Husa ne prý revolucionáře, ale reformátora. Prý hlásal jen návrat k prvotnímu křesťanství. Nic takového Hus nehlásal. Dokonalý ne reformátor, ale revolucionář.¹⁸

V závěru svého díla nevaruje před pány a katolickými kněžími – ti přece dělali své – nýbrž před tzv. škůdci husitství: „veliké zlo, největší, jsou rozražeči lidu. To jsou největší škůdci husitství – na ty naříkáme – na ty Příbramy, Křišťany, Rokycany, kteří tváříce se, že jsou s lidem, šli s protivníky lidu. To byli a jsou viníci, tehdy i dnes.“¹⁹

Druhé ideologicky pojaté dílo Zdeňka Nejedlého nese příznačný název *Komunisté – dědici velkých tradic českého národa*.²⁰ V tomto spisku dnes již na čtenáře působí opravdu úsměvně slova Zdeňka Nejedlého, který tvrdil, že „jak to krásně Engels ukazuje na sociálních hnutích středověku, náboženská forma jeho (sc. Husových) výkladů jest zjevně jen slup-

¹⁷ Tamtéž, s. 16–17.

¹⁸ Tamtéž, s. 25.

¹⁹ Tamtéž, s. 59.

²⁰ Toto dílo bylo vydáno několikanásobně, v této studii citujeme z vydání roku 1951.

ka“ a dokonce dochází k přesvědčení, že Hus dnes by takové slupky nepotřeboval a vůbec by ani nebyl knězem:

Dnes by Hus byl hlavou politické strany a jeho tribunou by nebyla kazatelna, ale pražská Lucerna anebo Václavské náměstí. A jeho strana byla by velmi blízko – o tom můžeme být přesvědčeni – nám komunistům.²¹

Je opravdu smutné, že Zdeněk Nejedlý v tomto svém díle i jako ministr školství uvádí, že našemu lidu má být spíše vzorem skutečný velikan a revolucionář Hus a Žižka, ale ne Komenský a Čeští bratři. A to proto, že za lepší řád je třeba aktivního boje, který však Komenský ani Chelčický nehlásali. Komenského příklad oživilí až „nerevoluční moralisté“, hlasatelé „revoluce hlavou“. Lid však žádá činy, aktivitu a boj, ty našel tam, u „husitských revolucionářů“.²²

3. DOPADY IDEOLOGIE VE SVĚTLE DOBOVÉHO TISKU A ARCHIVNÍCH DOKUMENTŮ JIHOČESKÉHO REGIONU

Pokud pohlédneme do dobového tisku spjatého s komunistickou stranou, jako byly noviny *Jihočeská pravda* či *Rudé právo*, zjistíme, že ony nejlépe dokumentují zneužití postavy Jana Husa jako odpůrce starých pořádků a nespravedlivého sociálního řádu tzv. v praxi. Pokud tak činíme v rámci jihočeského regionu, děje se to proto, že se zde nachází tři místa spojená s M. Janem Husem a jeho následovníky – Husinec u Prachatic, Kozí Hrádek a Tábor. V těchto místech totiž organizovala komunistická státní moc „lidové slavnosti“ k uctění památky M. Jana Husa, při nichž mohla masově působit na lid a v duchu své ideologie se snažila konstituovat „nové historické povědomí českého národa“.

K vykreslení zmíněné problematiky poslouží badateli též i zprávy náčelníků krajské správy SNB, které hovoří o různých formách ideologického boje vůči „třídnímu nepříteli“ – například církvím či režimu nepohodlným historikům. Jedním z nich byl například proslulý profesor církevních dějin Jaroslav Kadlec, který byl uvržen v padesátých letech do vězení a po propuštění mohl pracovat pouze jako prostý dělník v továrně. Připomeňme, že život historika Kadlece byl neblaze poznamenán

²¹ NEJEDLÝ, *Komunisté – dědici velikých tradic českého národa*, s. 47.

²² Srov. tamtéž, s. 51.

jak nacistickou, tak i komunistickou diktaturou. Jaroslav Kadlec byl sice vyzván představiteli tehdejšího režimu, aby se podílel na přednáškách v reorganizované pražské teologické fakultě, on však, poslušen hlasu katolické církve, tuto dozajista lákavou nabídku odmítl. Historička Zdeňka Hledíková ve své studii „Jaroslav Kadlec univerzitní profesor a venkovský farář“ uvádí, že se tak stalo na základě zpráv z Vatikánského rozhlasu. Pravděpodobnější ale je, že větší roli při rozhodování Jaroslava Kadlece, zda přijmout profesuru na prorežimní fakultě, hrálo zásadně negativní stanovisko diecézního biskupa. Poté Jaroslav Kadlec krátce působil v duchovní správě. V letech 1957–1960 byl vězněn pro údajnou nepřátelskou činnost vůči komunistickému režimu. Po propuštění z vězení pracoval jako dělník v Agrostroji v Pelhřimově. K vyučování církevních dějin se vrátil až v letech politického uvolnění Pražského jara jako profesor církevních dějin na teologické fakultě v Litoměřicích. V letech normalizace byl bohužel penzionován a mohl vykonávat pouze duchovní správu na Pelhřimovsku.²³

Využití postavy M. Jana Husa k ideologickému boji probíhalo v jistém slova smyslu rovněž v rámci skryté podpory Československé církve ze strany režimu, přičemž bylo poukazováno na M. Jana Husa jako velikána naší historie, jehož odkaz uchovává právě tato církev. Státní moc tuto církev v určitých případech podporovala, neboť dle okřídleného rčení měla být údajně výbornou „přestupní stanicí k bezvyznání“ pro ty občany, kteří v sobě nenašli dosud „odvahu“ přestoupit přímo k ateismu. Dokládá nám to kupříkladu následující archivní dokument:

Při návštěvě biskupa Čs. církve v Českých Velenicích zmínil se farář Hanzal biskupovi o neutěšeném stavu budovy církve v Suchdole n. Lužnicí a dal najevo, že by bylo lépe budovu dát k dispozici MNV v Suchdole n. Lužnicí a požádati o nějakou

²³ Srov. Zdeňka HLEDÍKOVÁ, „Jaroslav Kadlec univerzitní profesor a venkovský farář,“ in Jaroslav KADLEC, *Postila*, Praha: Karolinum, 2010, s. 18. Problematice života a díla M. Jana Husa se věnuje Jaroslav Kadlec kupříkladu ve skriptech církevních dějin, která byla několikrát vydána. Srov. např. vydání Ústředního církevního nakladatelství pro Římskokatolickou CM bohosloveckou fakultu v Litoměřicích: Jaroslav KADLEC, *Církevní dějiny III, Vrcholný a pozdní středověk*, Praha, 1983, s. 137–141. Dále nutno uvést obšírnou stať v příručce českých církevních dějin. Srov. Jaroslav KADLEC, *Přehled českých církevních dějin*, sv. I, Praha: Zvon, 1991, 327 s. Jaroslav Kadlec M. Janu Husovi věnoval též pozornost v souvislosti se svým pojednáním k dějinám Pražské univerzity: Jaroslav KADLEC, „Teologická fakulta,“ in *Dějiny Univerzity Karlovy*, sv. I, Praha: Karolinum, 1995, kde na stranách 142–159 řeší kupříkladu problematiku učitelů teologické fakulty a jejich vědecké a literární činnosti.

vhodnou místnost jinde. Biskup vyjádřil se k tomu docela kladně, a proto navštívil jsem MNV v Suchdole a jednal v zájmu té věci. MNV a AV NF mají velký zájem na budově, kterou získala Čs. církev jako konfiskát, pro dům pionýrů a mládeže. Budova je totiž ve špatném stavu a bude její oprava stát nejméně 150000 Kčs. Jinak její poloha by byla velmi vhodná pro tento účel, církví je však nevyužitá vzhledem na její velikost a malý počet věřících. Získáním náhrady za ní bylo by tak pomozeno církvi Československé, že by se dostala do středu městečka a tím by se mohla lépe vyvíjet na úkor církve řím. katolické, tím, že by snáz získala nové členy z řad řím. katol. církve. Já totiž považuji Čs. církev za jakousi PŘESTUPNÍ STANICI pro ty, kteří nemají odvahu z řím. katol. církve vystoupit hned do BEZVYZNÁNÍ. Proto budeme v tomto směru nadále postupovat...²⁴

Z archivních dokumentů – projevů ideologických tajemníků KSČ – uveďme kupříkladu projev na 8. plenárním zasedání Jihočeského krajského výboru KSČ, které se konalo v Českých Budějovicích dne 22. dubna 1977 a na kterém v souvislosti s ideologickou přípravou oslav VŘSR bylo hovořeno o třídních nepřátelích a jejich útocích. Nejednalo se pouze o činnost Charty 77 v regionu, ale též i o činnost katolické církve v souvislosti se svatořečením prachatického rodáka Jana N. Neumanna. Ve svém vystoupení s. Krafl, tajemník pro ideologickou práci a člen pléna jihočeského krajského výboru KSČ, mimo jiné zmínil reakčnost a politickou nebezpečnost celé záležitosti – vždyť katolická církev do Prachatic, které jsou proslulé revolučními velikány Janem Husem a Janem Žižkou z Trocnova, chce zcela záměrně zasadit postavu jiného – reakčního – Jana, aby umenšila slavné husitské revoluční tradice celého regionu. Ideologický tajemník KSČ doslova ve svém příspěvku uvedl následující:

Soudruzi a soudružky, nám se v poslední době ukazuje, i sílící a reakční tendence v oblasti církví, kdy církev znovu staví do popředí a oživují ty velmi nebezpečné reakční tendence tzv. sv. Jana Nepomuckého, dnes oni chtějí v červnu ve Vatikáně provést svatořečení tzv. biskupa Jana Nepomuckého Neumanna, který se kdysi v 17. století narodil na Prachaticku, někde potom skončil a pracoval v USA ve Filadelfii jako misionář a oni ho dnes chtějí prohlásit za svatého. Nám to pochopitelně připadá k smíchu. Ale je jasná tendence – sv. Jan Nepomucký, sv. Jan Nepomucký Neumann, postavit tedy tuto osobu zejména v Prachaticích proti Husovi, proti Žižkovi a proto v tomto směru musíme nutně provádět určitá patření, abychom

²⁴ Státní oblastní archiv (dále SOA) Třeboň, fond Jč KNV, materiály odboru pro věci církevní, karton č. 366, situační zpráva za únor 1954, zasláná okresním církevním tajemníkem v Třeboni krajskému církevnímu tajemníkovi v Českých Budějovicích dne 2. 3. 1954, rukopis, originál, signovaný.

do popředí postavili znovu revoluční husitské tradice a na nich tedy ukazovali, na jakých tradicích my budujeme socialismus a co tedy je pro nás rozhodující.²⁵

ZÁVĚR

Vzhledem k výročí 600 let od tragické smrti M. Jana Husa se autor domnívá, že by bylo zapotřebí na základě dlouhodobého a seriózního výzkumu dobového tisku a pramenů pocházejících z činnosti církvi, státních úřadů a státních represivních složek dokumentovat a analyzovat ideologické zneužití postavy M. Jana Husa, který byl záměrně vyobrazován komunistickou mocí jako sociální revolucionář a buřič proti starému řádu, a to i za cenu vysloveného znásilňování historických skutečností. Uvedený výzkum by přispěl k poznání jedné z kapitol takzvaného „druhého života“ M. Jana Husa a ideologických směrů druhé poloviny 20. století.²⁶

Master Jan Hus in the Ideology of the Communist Party of Czechoslovakia in the Light of Work by Zdeněk Nejedlý and Archival Documents

Keywords: Master Jan Hus; the Czechoslovak Communist Party; Ideological Struggle; Minister Zdeněk Nejedlý

Abstract: Churches were perceived as an ideological enemy under the reign of Communism and therefore the Establishment tried to systematically liquidate them. One of the forms of the anti-religious struggle was the abuse of historical church figures by Communist ideology. In this study, the author tries to highlight the ideological character of the abuse of Jan Hus, who was deliberately portrayed as a social revolutionary and rebel against the old

²⁵ SOA Třeboň, fond Jihočeského krajského výboru KSČ, sig. I/141, fascikl č. 50, složka Plenum JKV KSČ 22. 4. 1977, vystoupení s. Vlastimila Krafla, strojopisný zápis ze schůze. Chybný údaj v textu o narození Jana Nepomuckého Neumanna je způsoben omylem řečníka, jehož příspěvek doslovně citujeme.

²⁶ Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Husovská dilemata*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015, se této tématice věnuje pouze okrajově, a to na s. 75–76, což je dáno žánrem přehledové monografie. Stejně tak i proslulý český historik František ŠMAHEL, *Jan Hus*, Praha: Argo 2013, vyhrazuje dané problematice pouze jednu stranu. Poněkud delší pojednání má ve své monografii Petr ČORNEJ, *Světla a stíny husitství*, Praha: Argo, 2011, který se velice vtipně věnuje v jedné ze svých kapitol natáčení filmu Jan Hus režiséra O. Vávry a jeho ideologickému pojetí.

order, even at the cost of distorting historical facts. This abuse is documented particularly using the works of the Communist minister Zdeněk Nejedlý *Hus and Our Time and Communists – the Heirs of the Great Traditions of the Czech Nation*. In the following part of the study, the author demonstrates the research possibilities in contemporary literature, particularly daily periodicals, along with other materials deposited in South Bohemian archives. These all serve to document this abuse in practice with mention made of the persecution of the renowned church historian Jaroslav Kadlec by the Communist regime.

Prof. Dr. Martin Weis, ThD.
Katedra teologických věd
Teologická fakulta JU
Kněžská 8
370 01 České Budějovice
weis@tf.jcu.cz